

Технології (трудове навчання) та креслення

Особливості організації освітнього процесу в технологічній галузі

Відповідно до листа Міністерства освіти і науки України № 1/16828-25 від 13.08.2025 «Про інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів/інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2025/2026 навчальному році» під час здійснення освітнього процесу рекомендуємо враховувати наступне:

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС СПРЯМОВАНО на реалізацію Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87; Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898, зі змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 30.08.2022 № 972; Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392, з урахуванням досягнень упровадження концептуальних засад реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» та подолання викликів, зумовлених особливостями освітнього процесу в умовах воєнного стану, зокрема подолання освітніх втрат.

БЕЗПЕЧНЕ ШКІЛЬНЕ ОНЛАЙН-СЕРЕДОВИЩЕ ДЛЯ УЧНІВСТВА, ВЧИТЕЛЬСТВА ТА БАТЬКІВСТВА – це функціональна безпечна шкільна мережа зі сформованою загальною політикою школи щодо онлайн-безпеки дітей, яка передбачає впровадження основних принципів захисту персональних даних.

Національний проєкт Кібер Брама (<https://stopfraud.gov.ua/>) допоможе дізнатись, як безпечно користуватись мережею, попереджати та протидіяти злочинним діям в Інтернеті та не стати жертвою ворожої пропаганди. Розділ «Кібербезпека в освіті» (<https://stopfraud.gov.ua/cybersecurity-in-education>) знайомить з актуальними викликами у сфері кібербезпеки, підходами до захисту персональних даних у мережі, сучасними навчальними курсами для покращення цифрових навичок у сфері кібергігієни, корисними навчальними матеріалами «Моя приватність» для учнів / учениць 1–11 класів, іграми тощо, які пояснюють дітям та батькам основні правила онлайн-етикету в мережі, як розрізняти фейки та дезінформацію. За допомогою порталу учні / учениці, учителі / учительки, батьки можуть навчитися безпечно використовувати сучасні цифрові технології, соціальні мережі, онлайн-платформи та застосунки.

Як сформувати безпечну шкільну мережу та забезпечити онлайн-безпеку для учнівства та батьків, які перебувають на тимчасово окупованих територіях і учителів / учительок, які з ними працюють, висвітлено у «Методичних

рекомендаціях щодо відновлення української системи освіти на деокупованих територіях для керівників і педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти».

Звертаємо увагу: під час дистанційного або змішаного навчання посилюється значущість безпеки в мережі. Рекомендуємо ознайомити учнів / учениць з алгоритмами дій у разі онлайн-небезпек та обговорити з батьками використання контент-фільтрів для безпечного пошуку інформації. Важливо формувати мережевий етикет, заохочувати відповідальну поведінку в мережі та дотримання правил спілкування. Нагадуємо про необхідність повторення правил безпечної роботи за комп'ютером і виконання вправ для зняття втоми. Рекомендуємо звернути увагу на особливості дистанційного навчання (листи Міністерства освіти і науки України від 02.11.2020 № 1/9-609, від 03.11.2023 № 1/17310-23; навчально-методичний посібник «Нова українська школа: організація дистанційного і змішаного навчання у початковій школі», <https://surli.li/ndwhrw> та методичними рекомендаціями щодо організації дистанційного навчання в школі, <https://surli.cc/vsorbtt>).

ДОБРОЧЕСНІСТЬ У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

Про діяльність закладів освіти на засадах доброчесності, права та обов'язки педагогів і учнівства можна дізнатися на платформі Study.NAZK. Крім того, розроблено методичні рекомендації для підвищення прозорості та доброчесності діяльності закладів загальної середньої освіти «Освітній навігатор».

СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНА ПІДТРИМКА УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Для посилення компонентів із соціально-емоційного навчання для вчительства можуть бути корисними такі ресурси:

Аналітичний огляд «Можливості для реалізації СЕН у рамках реформи НУШ» від ГО «Інститут лідерства, інновацій та розвитку» (chrome-extension://efaidnbmninnnibpcajpcglclefindmkaj/https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2021/08/ILID_FS-on-SEL_final.pdf?utm_source=chatgpt.com);

Посібник «Я (практикую) СЕЕН. Посібник для створення професійної спільноти» від EdCamp Україна (<chrome-extension://efaidnbmninnnibpcajpcglclefindmkaj/https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/POSIBNYK-dlya-roboty-z-batkivstvom-VEB.pdf>);

ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ

Від 2022 року відбулися радикальні зміни в інформаційному середовищі: замість «простих» фейків чи діпфейків ми маємо справу з масштабованими ШІ-маніпуляціями, емоційною поляризацією, ботореальністю та вірусними формами дезінформації.

Сьогодні вже замало просто вміти розпізнавати фейк – важливо розуміти контексти, мотивації, механізми впливу. Учень / учениця має навчитися не тільки перевіряти інформацію, а й розпізнавати, як нею маніпулюють.

Для формування медіаграмотності учнівства в освітньому процесі можуть використовуватися такі модельні навчальні програми та навчально-методичні матеріали:

1. Модельна навчальна програма «Основи медіаграмотності» (5–6 класи) для закладів загальної середньої освіти / О. П. Мокрогуз / За редакцією О. В. Волошенюк, В. Ф. Іванова, Р. І. Євтушенко — Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2021.

2. Модельна навчальна програма інтегрованого міжгалузевого курсу «Основи медіаграмотності» (7–8 класи) для закладів загальної середньої освіти / О. П. Мокрогуз, О. В. Желіба / За редакцією О. В. Волошенюк, В. Ф. Іванова, Р. І. Євтушенко — Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2022.

3. Основи медіаграмотності (пропедевтичний курс). Навчальна програма для учнів 8 (9) класів 2017 р.

4. «Основи медіаінформаційної грамотності» для 10-11 класів 2014 р.

5. «Основи медіаграмотності, 7–8 класи. Посібник для вчителя / Мокрогуз О. П. / за загал. ред. В. І. Іванова»

6. «Основи медіаінформаційної грамотності, 10–11 класи. Посібник для вчителя / Мокрогуз О. П., Желіба О. В., Запорожченко М. В. / за загал. ред. В. І. Іванова»

7. «Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін» За ред. В. Іванова, О. Волошенюк, О. Мокрогуза – К. : Центр вільної преси, Академія української преси, 2016.

8. «Медіаграмотність та критичне мислення на уроках суспільствознавства» / Т. Бакка, О. Бурім, О. Волошенюк, Р. Євтушенко, Т. Мелещенко, О. Мокрогуз; За ред. В. Іванова, О. Волошенюк. – К. : ЦВП, АУП, 2016.

9. «Медіаосвіта в огні. Методичні рекомендації для вчителів курсу «Громадянська освіта»/«Історія». / Потапова В. І., Дегтярьова Г. А., Мокрогуз О. П., Желіба О. В, Ковач І. М./ за редакцією Волошенюк О. В., Іванова В. Ф.» 2023 р.

10. 7 кроків до здорового медіаспоживання під час війни. Посібник для вчителя / О. Вознесенська, Н. Дятел, Л. Найдьонова, О. Тараненко, Н. Умеренкова. [Електронний ресурс] / / IREX в Україні. — 2024. — 147 с. Режим доступу до ресурсу: <https://vse.ee/7krokivIREX>

11. Інфомедійна грамотність онлайн: посібник для тренера / за заг. ред. Тараненко О. / Розроблено в межах проєкту «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність»: <https://www.aup.com.ua/mm/>

12. «Освітні практики із запобігання інфомедії, або Як не ізолюватися від правди. Навчальний посібник / за редакцією Волошенюк О., Іванова В., Кулакова А.» та відповідний відеокурс.

13. Навчально-методичні матеріали для вчителя "Інфомедійна грамотність на уроках української мови" для 8–9 класів;

14. Навчально-методичні матеріали для вчителя "Інфомедійна грамотність на уроках української літератури" для 8–9 класів;

15. Навчально-методичні матеріали для вчителя "Інфомедійна грамотність на уроках мистецтва" для 9 класів;

16. Академією української преси створено портал «Медіаосвіта та медіаграмотність» <http://www.medialiteracy.org.ua> . На ньому розміщено електронну бібліотеку медіаосвітніх видань АУП, презентації, розробки уроків, відеоматеріали, корисні ресурси для викладання медіаграмотності в закладах освіти, бліцтест з інфомедійної грамотності, мапу поширення медіаграмотності в Україні, а також новини та анонси у сфері медіаосвіти.

17. Портал медіаосвіти та медіаграмотності.

18. Національний проєкт з медіаграмотності «Фільтр» містить добірки універсальних уроків з навчальними матеріалами до них, навчальні відеоматеріали, ігри, набори вправ: Онлайн-безпека для підлітків, Онлайн-безпека для освітян, Онлайн-безпека для батьків.

19. Посібник з медіаграмотності для підлітків від Google.

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТІ

Штучний інтелект може бути помічником для вчительства у підготовці до уроків, створенні завдань, ілюстрацій тощо. Надаємо добірку ресурсів, які допоможуть оволодіти навичками роботи з інструментами штучного інтелекту:

- курс підвищення кваліфікації «Штучний інтелект в освіті» (https://eduhub.in.ua/courses/kurs-pidvishchennya-kvalifikaciji-dlya-osvityan-shtuchniy-intelekt-v-osviti?utm_source=chatgpt.com). Містить чотири вебінари. Охоплює основи штучного інтелекту, використання у підготовці уроків, створення завдань, етичні аспекти, формування запитів;

- онлайн-курс «Штучний інтелект – персональний помічник учителя» (https://naurok.com.ua/learn/shtuchniy-intelekt---personalniy-pomichnik-vchitelya-62?utm_source=chatgpt.com). Містить практичні відео й матеріали: створення завдань, автоматизація, розвиток критичного мислення;

- курс від Міністерства цифрової трансформації та Дія Серія освітніх відео: «Що III» таке III» (https://osvita.diia.gov.ua/courses/artificial-intelligence?utm_source=chatgpt.com),

алгоритми, ризики, застосування у житті. Короткий формат (~0.1 ЕКТС), доступно українською та англійською мовами;

- курс «Штучний інтелект: від початківця до експерта» 9 https://ai-course.study/?utm_source=mintsfr&utm_campaign=social&utm_content=post). Безкоштовний курс із шістьма модулями, включає знайомство з ChatGPT, Gemini, Claude, Copilot; генерація текстів, зображень, робота з таблицями, fact-checking

ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ У 9-11 КЛАСАХ за Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти чинними залишаються інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів / інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2024/2025 навчальному році.

НЕОБХІДНІСТЬ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ МОЛОДІ – одне з пріоритетних завдань державної політики.

Сучасний ринок праці створює постійно зростаючий попит на працівників, які поєднують високу професійну компетентність з творчими, управлінськими та підприємницькими здібностями, з бажанням і можливостями колективної роботи та навичками соціального спілкування.

Низький рівень фінансової грамотності не дозволяє більшості українським громадянам ефективно розпоряджатися своїми доходами та заощадженнями, правильно оцінювати можливі фінансові ризики. Вони часто стають жертвами фінансового шахрайства. Тому розв'язуванню даних проблем сприятиме шкільний курс «Підприємництво і фінансова грамотність» (8 клас) який впроваджується як обов'язковий предмет у всіх закладах загальної середньої освіти у 2025/2026 навчальному році. До викладання можуть долучатися будь-які учителі-предметники (незалежно від фахової дисципліни), які пройдуть відповідне підвищення кваліфікації.

Для підвищення рівня фінансової грамотності може бути в нагоді Талан - фінансова грамотність для вчителів і учнів. «Талан» - безкоштовна онлайн-платформа від Нацбанку України (<https://talan.bank.gov.ua/pedagogam>). Тут учителі/вчительки можуть:

- пройти сертифікований курс із фінансової грамотності (20–30 годин);
- отримати готові матеріали до уроків: презентації, тести, сценарії;
- підготуватись до викладання нового предмета «Підприємництво та фінансова грамотність»;
- долучитись до конкурсів, акцій, ігор із фінансової освіти.

БАЗОВА ШКОЛА

У 2025/2026 навчальному році навчання у 5-8 класах буде здійснюватися за Державним стандартом базової середньої освіти (2020 р.), Типовою освітньою

програмою для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти, затвердженою наказом МОН від 09.08.2024 № 1120, модельними навчальними програмами.

Навчання у Новій українській школі має ґрунтуватися на компетентнісному, діяльнісному та аксіологічному підходах. Основою формування ключових компетентностей є особистісні якості, особистий, соціальний, культурний і навчальний досвід учнів та учениць; їх потреби та інтереси, які мотивують до навчання; знання, уміння та ставлення, що формуються в освітньому, соціокультурному та інформаційному середовищі, у різних життєвих ситуаціях.

Держстандарт заохочує вчительство працювати за особистісно орієнтованою моделлю освіти. Це означає, що школа має максимально враховувати права, здібності, потреби та інтереси кожної дитини, ефективно втілюючи в життя принцип дитиноцентризму. Такий підхід створює умови для повного розкриття потенціалу учнів / учениць і їхнього гармонійного розвитку.

Обравши модельну навчальну програму, учитель / учителька на її основі складає навчальну програму, у якій зазначає послідовність й орієнтовний час вивчення тем у певному класі з урахуванням особливостей технічного забезпечення, кадрового складу, рівня підготовки та освітніх пріоритетів учнівства тощо. У модельній навчальній програмі авторські колективи пропонують послідовність вивчення тем, зміст і види навчальної діяльності, які є орієнтовними. Тому з модельної навчальної програми вчитель / учителька до кожної теми навчальної програми добирає з-поміж запропонованих або ж додає ті елементи змісту й способи діяльності, що в умовах певного навчального закладу й класу є найоптимальнішими.

Учитель / учителька має автономію у виборі організаційних форм, видів, методів та засобів навчальної діяльності з метою забезпечення передбачуваних Державним стандартом навчальних досягнень учнів / учениць як результату освітнього процесу. Реалізовувати освітній процес важливо на основі діяльнісного підходу, зважаючи на природні інтереси учнів / учениць відповідного віку, а також з достатньою гнучкістю для урахування як особливих освітніх потреб, так і динамічних умов навчання.

Іншою важливою умовою організації освітнього процесу є вибір системи методів і прийомів активного навчання, зокрема змішаного. Форми організації освітнього процесу мають враховувати види навчальної діяльності, що пропонуються обраною навчальною програмою, а також мають бути спрямовані на подолання викликів, зумовлених особливостями освітнього процесу в умовах воєнного стану, зокрема подолання освітніх втрат.

При плануванні уроків потрібно визначити види навчальної діяльності учнівства з використанням компетентнісного і діяльнісного підходів.

Вимоги до уроку, які необхідно враховувати:

- урок повинен передбачати не лише виклад матеріалу, змісту, але й завдання, що передбачають засвоєння, застосування навчальної інформації на практиці;

- частина знань і вмінь повинна бути отримана учнями та ученицями у процесі самостійного пошуку шляхом розв'язування пошукових задач та опанування способів діяльності у процесі пошуку;

- виклад навчального матеріалу на уроці може і повинен бути варіативним. В одних випадках викладається готова інформація у формі пояснення, практичного показу і виконання вправ. В інших випадках матеріал вивчається шляхом постановки вчителем / вчителькою проблеми та розкриття шляхів і видів навчальної діяльності учнів / учениць для її доказового рішення.

Важливою умовою уроку є індивідуалізація навчання. Цьому сприяє програмна позиція можливості індивідуального вибору засобів навчання на кожному уроці. Використання навчального матеріалу різного ступеня складності за змістом, кількістю повторень, темпом виконання враховує інтереси та можливості різних учнів / учениць. Складний матеріал, величина навантаження можуть виявитись не під силу деяким учням / ученицям для активного засвоєння і виконання. Повідомлення учням та ученицям завдань для самостійного виконання передбачає, щоб вони могли поступово переходити від менш важких завдань до складніших.

Для організації змішаного та дистанційного навчання у 5–11 класах освітнім інструментом, який варто використовувати, є вебплатформа «Всеукраїнська школа онлайн». ВШО – це національна освітня платформа з відеуроками, тестами, вправами та готовими курсами для 5–11 класів. Наразі на платформі розміщено освітні матеріали з майже всіх обов'язкових навчальних предметів й інтегрованих курсів (наприклад курс «Технології. 7 клас НУШ» - <https://lms.e-school.net.ua/courses/course-v1:UIED+Technologies-7th-grade+2023/about>).

Для організації навчання класу учитель/вчителька може використовувати персональний кабінет, за допомогою якого призначати учням та ученицям домашнє завдання. У ньому вчитель / вчителька може призначати завдання учням / ученицям, використовуючи курси платформи та доповнюючи їх своїми матеріалами, організовувати обговорення. Детальніше про платформу можна ознайомитись за допомогою «Путівника по Всеукраїнській школі онлайн» (<chrome-extension://efaidnbmnnnnibpcajpcgiclfndmkaj/https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2022/04/vseukrayinska-shkola-onlajn-4.pdf>).

ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ У 2025-2026 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ

Навчальний предмет «Технології», що поступово впроваджується в закладах освіти України, формує якості, характерні для людини, здатної створювати матеріальні та культурні цінності, забезпечує технологічну підготовку здобувачів базової середньої освіти у процесі проєктно-технологічної діяльності. У час найскладніших випробувань для нашої країни, особливого значення набуває реалізація техніко-технологічного творчого потенціалу, що впливає на зростання конкурентоздатності та зміцнення оборони Батьківщини. Такий творчий потенціал формується у процесі здобуття технологічної освіти.

Зміст проєктно-технологічної діяльності з технологій необхідно усе більше пов'язувати з розв'язанням важливих проблем (збереження життя, ощадливе використання енергії, матеріалів та інших ресурсів, розвиток «зеленої» економіки, застосування штучного інтелекту, цифрових та інших сучасних технологій). Виконання учнями та ученицями завдань за зразком, шаблоном, готовим креслеником, за інструкцією чи вже розробленою технологічною карткою не може вважатися творчою проєктною діяльністю. У процесі вивчення предмета «Технології» учні та учениці мають не копіювати вже створені вироби, а творчо ставитись до праці. Необхідно, щоб у процесі проєктно-технологічної діяльності учні й учениці здобували життєво важливі компетентності, збагачували власний досвід, критично мислили, розвивалися як творчі особистості.

Під час базового предметного циклу навчання необхідно приділити більше уваги розвитку технічного (понятійно-образно-дійового) мислення учнівства в процесі засвоєння нових термінів, пошуку ідей, вивченню графічної грамоти, засобів праці, основ техніки і технологій та реалізації проєктів з використанням найпоширеніших матеріалів, набуття досвіду здійснення технологічної діяльності та самозарадності в побуті.

Вивчення засобів праці, матеріалів і технологій має здійснюватися системно:

- від найпростіших ручних інструментів до механізованих і автоматизованих знарядь та роботизованих систем;
- від дослідження властивостей і використання природних матеріалів до застосування синтетичних матеріалів у процесі проєктно-технологічної діяльності.

У 8-х класах зміст навчання з технологій має передбачати читання і виконання технічних креслеників та інших графічних зображень об'ємних предметів, моделювання та конструювання об'єктів техніки з використанням методів аналогії, комбінаторних дій, методів розв'язування винахідницьких задач.

Доцільно запропонувати восьмикласникам таку тематику колективних та індивідуальних проєктів, у яких вони можуть проявити свої інтереси до техніки і

технологій, розвивати технічну творчість. Важливо ознайомлювати учнів і учениць з моделюванням, конструюванням дронів, технологічними інноваціями, створювати нові можливості реалізації STEM та STEAM проєктів.

У процесі проєкто-технологічної діяльності необхідно звернути увагу на впровадження стандартів ISO, що сприятиме уніфікації графічної складової та забезпечить підготовку до складання технічної документації відповідно до міжнародних вимог.

Новий зміст технологічної освіти, що насамперед відображається в результатах навчання, має сприяти формуванню особистостей з інноваційним типом мислення, патріотів України, що бережуть рідну природу, творчо ставляться до праці, розвивають та ефективно застосовують технології.

Концептуальні засади технологічної освітньої галузі

До 12 серпня 2025 року тривало громадське обговорення проєкту «Концептуальних засад освітніх галузей та дорожньої карти реалізації концептуальних засад освітніх галузей на 2025 – 2030 роки» (<https://mon.gov.ua/news/mon-proponuie-do-hromadskoho-obhovorennia-proiekt-kontseptualnykh-zasad-osvitnikh-haluzei-ta-dorozhnoi-karty-realizatsii-kontseptualnykh-zasad-osvitnikh-haluzei-na-2025-2030-roky>). Концептуальні засади технологічної освітньої галузі розміщені у Додатку 5.

Згідно з цим документом:

- технологічна освіта є невід’ємною частиною сучасної української шкільної системи, оскільки сприяє формуванню ключових компетентностей і розвитку наскрізних умінь, необхідних для активної участі в житті суспільства й майбутньої професійної діяльності;

- провідним освітнім механізмом у технологічній галузі є проєктування, оскільки саме через нього учні й учениці набувають досвіду створення реальних, корисних і функціональних рішень. У цьому контексті універсальний дизайн виступає як філософія проєктування, що обов’язково враховується під час навчання технологіям. Він орієнтований на створення продуктів, середовищ, послуг і програм, доступних для всіх людей — незалежно від фізичних можливостей, віку чи культурного контексту;

- інтеграція технологічної галузі з іншими освітніми напрямками та окремими курсами розширює можливості розвитку учнівства відповідно до запитів цифрового суспільства (до прикладів такої інтеграції належать STEM-освіта, яка об’єднує природничі науки, технології, інженерію та математику, створює інтегративне освітнє середовище та робототехніка, що

поєднує механіку, електроніку, програмування, технологічну діяльність та елементи штучного інтелекту);

- пропонуються три основні точки зростання учнівства впродовж усіх циклів навчання в межах технологічної освітньої галузі, які відображають логіку розвитку особистості школярів відповідно до компетентнісного підходу: **ТЕХНІЧНЕ МИСЛЕННЯ І ПРАКТИЧНІ ВМІННЯ** (розвиток здатності розуміти технологічні процеси, використовувати інструменти, матеріали й обладнання, аналізувати, проектувати й удосконалювати об'єкти й рішення), **ПІДПРИЄМЛИВІСТЬ І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ** (формування ініціативності, умінь приймати рішення, планувати дії, брати відповідальність за результат, діяти з урахуванням етичних та екологічних принципів) та **КРЕАТИВНІСТЬ І КОМАНДНА РОБОТА** (розвиток здатності творчо мислити, пропонувати власні ідеї й реалізовувати їх через спільну діяльність, співпрацювати, домовлятися, знаходити спільні рішення).

Корисною складовою **КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗАСАД ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ** є розділ **«IV. Поточний стан і виклики освітньої галузі»**, у якому відображені чинники, які стримують упровадження нових освітніх підходів у технологічній освітній галузі, а саме:

- **фокус на знаннях замість компетентностей.** У навчанні технологій досі зберігається традиційна зосередженість на знаннєвому компоненті, насамперед на засвоєнні учнями й ученицями конкретних технологій обробки матеріалів. Це частково пояснюється тим, що якість готового виробу та рівень знань легше перевірити й оцінити. Водночас формування компетентностей потребує значно більшої кількості сучасних і гнучких навчально-методичних матеріалів — зокрема компетентнісно орієнтованих завдань, практичних кейсів і міжгалузевих сценаріїв, які могли б доповнити зміст традиційних підручників. Саме їх нестача часто обмежує ширше впровадження компетентнісного підходу.

- **обмежена реалізація проєктної діяльності.** Більшість проєктів на уроках технологій виконують за наперед визначеним алгоритмом під керівництвом учителя чи учительки. Учні й учениці переважно відтворюють готовий зразок, уносячи лише незначні зміни (наприклад, у декоративному оформленні). За цих умов учителю / вчительці складно спрямувати учнівство на реалізацію власних креативних ідей або розв'язання реальних проблем у межах проєкту. Для ефективної реалізації проєктно-технологічної діяльності потрібно забезпечити послідовне виконання всіх етапів проєктування, орієнтованих на досягнення результатів, визначених державними стандартами.

- **переважно індивідуальні форми роботи.** Навчальна діяльність здебільшого організована індивідуально (менше в парах), а групова робота ще не стала провідною, як цього потребують сучасні підходи.

- **відсутність міжгалузевої інтеграції.** Тематика проєктів зазвичай обмежується рамками предмета, без поєднання з іншими галузями. Практичний складник навчання слід розширювати шляхом залучення учнівства до пошуку оптимальних рішень, творчих експериментів, створення макетів пристроїв, роботизованих систем тощо — з інтеграцією знань із різних освітніх галузей для реалізації міждисциплінарних практично орієнтованих проєктів.

- **недостатній зв'язок з реальним професійним світом і потребами ринку праці.** Учні та учениці мало знайомі із сучасними професіями й виробництвами, що ускладнює вибір подальшого навчання чи кар'єри. Проєктну діяльність варто поступово спрямовувати на розв'язання реальних виробничих завдань із застосуванням сучасних технологій, щоб надати учнівству можливість «приміряти» різні професії, краще зрозуміти технологічні процеси та підготуватися до викликів професійного середовища. Відсутність таких підходів знижує конкурентоспроможність випускників / випускниць і загалом послаблює престиж технологічної освіти.

- **застаріла матеріальна база, повільне оновлення змісту навчання та недостатня підготовка педагогів та педагогинь.** Швидкий розвиток технологій створює високі вимоги до змісту освіти й ресурсів. Проте оновлення навчальних програм, методик і технічного оснащення відбувається повільно. Учні та учениці часто працюють із застарілим обладнанням і вивчають технології, що втратили актуальність. Одночасно вчителі та вчительки недостатньо підготовлені до впровадження цифрових рішень, застосування методик активного та проєктно-орієнтованого навчання, міжгалузевих проєктів. Така ситуація знижує ефективність освітнього процесу і мотивацію учнівства до здобуття якісної технологічної освіти.

- **низька мотивація учнів та учениць та упереджене ставлення до предмета.** Через стереотипне сприйняття технологічної освіти як «трудового навчання», як «другорядного» предмета, відсутність яскравих прикладів практичної користі знань і нестачу сучасних підходів, учнівство нерідко втрачає інтерес до занять. Підвищення мотивації потребує оновлення змісту, активного використання інноваційних технологій, створення умов для творчості та самореалізації.

- **недостатня адаптованість змісту до дистанційного та змішаного навчання.** У сучасних умовах значна частина учнівства навчається дистанційно або в змішаному форматі, однак зміст технологічної освіти не завжди враховує цю

специфіку. Бракує цифрових ресурсів, інтерактивних симуляторів, відеоінструкцій, віртуальних лабораторій, платформ для проєктного навчання, адаптованих до таких форматів. Це обмежує доступність і якість технологічної освіти для учнівства у різних умовах та регіонах.

Визнання на рівні Міністерства освіти і науки прогалин у розвитку технологічної освітньої галузі стимулює пошук шляхів вирішення проблем. Принцип автономності педагога та педагогічного колективу дає великі можливості щодо покращення ситуації з упровадження нових освітніх підходів у технологічній освітній галузі на рівні закладу освіти.

Методичні рекомендації

1. Навчальні програми

Технології, трудове навчання та креслення у закладах загальної середньої освіти протягом 2025/2026 навчального року будуть викладатися за такими освітніми програмами:

□ **у 5-8 класі** – за оновленою Типовою освітньою програмою для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти, затвердженою наказом МОН України від 19.02.2021 № 235 (в редакції наказу МОН України «Про внесення змін до типової освітньої програми для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти» від 09.08.2024 № 1120).

□ Текст програми розміщено за покликанням: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/uploads/public/66b/c77/f4a/66bc77f4aacd5170283239.pdf>). Текст попередньої версії програми – за покликанням: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-osvitnoyi-programi-dlya-5-9-klasiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti>);

□ **у 9 класах** – за Типовою освітньою програмою закладів загальної середньої освіти II ступеня, затвердженою наказом МОН України від 20.04.2018 № 405 (текст програми розміщено за покликанням: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-osvitnoyi-programi-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti-ii-stupenya>);

□ **у 10-11 класах** – за Типовою освітньою програмою закладів загальної середньої освіти III ступеня, затвердженою наказом МОН від 20.04.2018 № 408 (в редакції наказу МОН України від 28.11.2019 № 1493 (текст програми розміщено за покликанням: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5df/df0/a55/5dfdf0a55bb27111311045.pdf>);

Відповідно до зазначених документів кількість годин на вивчення технологій/ трудового навчання у закладах загальної середньої освіти у новому

навчальному році представлено у таблиці 1. Кількість навчальних годин на вивчення освітніх компонентів Технологічної освітньої галузі визначає заклад освіти самостійно в межах заданого діапазону (додаток 1 до Типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти).

Таблиця 1

Кількість годин на викладання технологій та трудового навчання у ЗЗСО

Предмет	Класи								
	5-й	6-й	7-й	8-й	9-й	10-й	11-й	10-й	11-й
						рівень стандарту		профільний рівень	
	Кількість годин								
Технології	мінімальна – 1	1	1	–	–	3*	0	6	6
	максимальна –	3	2			2	1		
	3	2	1			1,5	1,5		
	різниця по					1	2		
	галузі – 2					0	3		
Трудове навчання	–	–	–	1 2 1	1 2 1	–	–	–	–

** варіанти розподілу годин у тиждень на викладання технологій у 10 та 11 класів (з урахуванням того, що на освоєння предмета заплановано 105 годин — 3 години на тиждень за два роки)*

Трудове навчання в 9 класах може збільшуватися за рахунок годин варіативної складової навчальних планів, передбачених на навчальні предмети, факультативи, індивідуальні заняття та консультації. За рахунок таких годин можливе й упровадження курсів за вибором технологічного спрямування.

Технології – 5-6 класи

Модельні навчальні програми адаптаційного циклу «Технології. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти, рекомендовані Міністерством освіти і науки України (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795) таких авторів:

- Кільдеров Д.Е., Мачача Т.С., Юрженко В.В., Луп'як Д.М.;
- Терещук А.І., Абрамова О.В., Гащак В.М., Павич Н.М.;
- Туташинський В.І.;

– Ходзицька І.Ю., Горобець О.В., Медвідь О.Ю., Пасічна Т.С, Приходько Ю.М.

Текст програм розміщено за покликанням:
<https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/tekhnohichna-osvitnia-haluz/>).

Міжгалузеві інтегровані курси

– Модельна навчальна програма «Робототехніка. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Сокол І. М., Ченцов О. М.). - наказ МОН України від 12.07.2021 № 795 (у редакції наказу МОН від 29.09.2021 № 1031);

– Модельна навчальна програма «STEM. 5-6 класи (міжгалузовий інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (авт. Бутурліна О.В., Артем'єва О.Є.) - наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795 (у редакції наказу МОН від 29.09.2021 № 1031).

- Модельна програма «STEM. 5-9 класи (міжгалузовий інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (авт. Левченко Ф., Озарчук А., Рогоза В., Скулатов О., Сіпій В., Тишковець М.) - наказ МОН від 14.08.2024 № 1138.

Текст програм розміщено за покликанням:
<https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/mizhhaluzevi-intehrovani-kursy/>

Відповідно до оновленої типової програми 5-9 кл. передбачено міжгалузовий «Безпековий практикум» (соціальна і здоров'язбережувальна, технологічна, природнича освітніх галузі) – 0,5 год. на тиждень.

Технології – 7-8 клас (9 клас пілотні школи НУШ)

Модельні навчальні програми базового циклу «Технології. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти таких авторів:

– Мачача Т.С. (наказ МОН від 24.07.2023 № 883);

– Туташинський В.І. (наказ МОН від 24.07.2023 № 883);

– Ходзицька І.Ю., Горобець О.В., Медвідь О.Ю., Пасічна Т.С, Приходько Ю.М. (наказ МОН від 16.08.2023 № 1001);

- Гащак В.М. (наказ МОН від 27.12.2023 № 1575).

- Терещук А.І., Кліщ О.М., Мороз О.О. (наказ МОН від 10.09.2024 № 1279).

Текст програм розміщено за покликанням:
<https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/tekhnohichna-osvitnia-haluz/>).

Міжгалузеві інтегровані курси

– «STEM. 7-9 класи (міжгалузовий інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (авт. Бутурліна О.В., Артем'єва О.Є., Крижановський С.М., Мізіченко Т.М., Мостепан Н.М., Новікова Г.С., Хорищенко О.А.) - наказ МОН від 14.08.2024 № 1138;

- «STEM. 7-9 класи (міжгалузевий інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (авт. Засекіна Т.М., Коршунова О.В., Василенко І.П.) - наказ МОН від 14.08.2024 № 1138;

- «Робототехніка. 7-9 класи (міжгалузевий інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (автори Сокол І. М., Ченцов О. М.) - наказ МОН від 10.09.2024 № 1279.

Навчальні програми на основі модельних

«Технології. 7 клас» - розроблена на основі модельної навчальної програми «Технології. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автор: В. Гащак) - наказ МОН від 27.12.2023 р. № 1575)

Трудове навчання – 9 клас

– Програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Трудове навчання: 5-9 класи», затверджена наказом МОН від 07.06.2017 № 804 (<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/onovleniya-12-2017/2-trudove-navchannya-5-9.doc>);

Технології – 10-11 класи

– Навчальна програми: «Технології, 10-11 класи (рівень стандарту)»; «Технології, 10-11 класи (профільний рівень)», (наказ МОН від 23.10.2017 № 1407 (<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/tehnologiyi-ostatochnij-variant-10.11.17.docx>);

– Типовий навчальний план і програми з професійного навчання для закладів системи загальної середньої освіти, затверджені наказом МОН від 23.09.2010 № 904 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 24.09.2012 № 1040) (https://zakononline.com.ua/documents/show/15048_729944);

– Профільні програми, що розміщені на офіційному сайті МОН за посиланням:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/tehnologiyi-profilni.zip>

Креслення

7-8 класи – Навчальна програма «Креслення. 7-8 класи», лист ІМЗО від 25.09.2018 № 22.1/12-Г-904.

8-11 класи – Навчальна програма «Креслення» для закладів загальної середньої освіти (лист ІМЗО від 08.11.2019 р. № 22.1/12-Г-10550); або за програмою курсу за вибором «Професійні проби» для учнів 8-11 класів «Технічне

креслення на базі комп'ютерних програм» (лист ІМЗО від 09.06.2020 № 22.1/12-Г-346).

11 клас – Навчальна програма «Креслення. 11 клас» для закладів загальної середньої освіти (лист ІМЗО від 25.09.2018 № 22.1/12-Г-906).

2.Вивчення технологій у 5-8 класах

У 2025/2026 навчальному році в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти продовжує впроваджуватися навчальний предмет «Технології», який цілісно реалізовує вимоги технологічної освітньої галузі Державного стандарту базової середньої освіти (*затверджено постановою КМУ від 30.09.2020 № 898*).

На основі Державного стандарту та Типової освітньої програми розроблено чотири модельні навчальні програми для базового навчального предмета «Технології. 5-6 класи» та п'ять модельних навчальних програм для базового навчального предмета «Технології. 7-9 класи», які мають гриф Міністерства освіти і науки України.

Також в типовому навчальному плані передбачено додаткові години для навчальних предметів (інтегрованих курсів), курсів за вибором, індивідуальних консультацій та групових занять. Їх школа розподіляє самостійно та відображає це у своїй освітній програмі. Окрім того, створюючи на основі модельної програми навчальну програму та календарне планування, її доцільно модифікувати.

Учителі мають академічну свободу у виборі програми, прийнятної для їхньої роботи. На основі обраної модельної навчальної програми, педагог моделює освітній процес, укладає власну навчальну програму, в якій формує змістове наповнення відповідно до актуальних потреб і матеріально-технічного забезпечення закладу освіти, інтересів, можливостей і здібностей учнів.

Для створення власної навчальної програми і поурочного планування можна скористатися ресурсом «Конструктор для моделювання навчальних програм (розміщений за покликанням: <http://constructor.nus.org.ua/>).

Відповідно до мети технологічної освітньої галузі, **метою навчального предмету технології, є розкриття та розвиток творчого потенціалу особистості учня, здатності застосовувати знання на практиці, розв'язувати практичні завдання в побуті через практичне засвоєння основ дизайну, технологій та декоративно-ужиткового мистецтва.**

Мета предмету реалізується в таких завданнях:

- забезпечення наступності у формуванні ключових компетентностей та наскрізних умінь учнів з початкової школи, їх включення до підготовчого циклу з вивчення технологій та дизайну;

- прилучення учнів до основ народної культури, національного виховання через вивчення технік і технологій декоративно-ужиткового мистецтва;

- подальший розвиток самозарадності в побуті, формування системного та критичного мислення, навичок безпечного та ощадливого використання технологій та матеріалів тощо.

Формування ключових компетентностей здійснюється через компетентнісний потенціал освітньої галузі засобом проєктної технології, яка дозволяє вчителю моделювати різноманітні навчальні ситуації, створювати навчальне середовище для учнів, у якому розвивати всі наскрізні уміння, притаманні ключовим компетентностям.

Компетентнісний потенціал технологічної освітньої галузі зазначений у Додатку 11 до Державного стандарту. Спільними для всіх ключових компетентностей є такі вміння, як читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами.

Державним стандартом передбачено, що учні мають опанувати базові знання технологічної освітньої галузі за такими напрямками: проєктування, основи графічної грамотності, технології виготовлення виробу, оцінювання і презентація результатів, декоративно-ужиткове мистецтво, сучасна техніка і технології, самозарадність у побуті.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів у технологічній освітній галузі визначено в Додатку 12 до Державного стандарту і передбачають, що учень:

- формулює ідею та втілює задум у готовий продукт за алгоритмом проєктно-технологічної діяльності;
- творчо застосовує традиційні і сучасні технології;
- ефективно використовує техніку, технології та матеріали без заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу;
- турбується про власний побут, задоволення власних потреб та потреб інших осіб.

Вчитель самостійно визначає шлях досягнення результатів відповідно до матеріально-технічного забезпечення навчальної майстерні, інтересів і здібностей учнів, професійної майстерності учителя.

Навчальний предмет «Технології» має практико-орієнтовану спрямованість. Навчання спирається на освітній досвід учнів, зокрема, отриманий на рівні початкової школи з технологічної освіти; їхні потреби, інтереси, вікові особливості й індивідуальні можливості. Акцентується увага на мотивації

навчання, груповій і самостійній роботі учнів, взаємодопомозі, дотриманні правил безпечної праці і санітарно-гігієнічних вимог, доцільному використанні цифрових пристроїв, електронних освітніх ресурсів тощо.

Вимоги до чотирьох обов'язкових результатів навчання в межах технологічної освітньої галузі визначені в загальних, конкретних результатах навчання та орієнтирах для їх оцінювання з Державного стандарту. Перший обов'язковий результат навчання технологічної базової освіти передбачає виконання **проектів за алгоритмом проектно-технологічної діяльності**. Для ефективного виконання проектів учням необхідно опанувати базові знання другого, третього і четвертого обов'язкових результатів навчання, набуті відповідного освітнього досвіду. Компетентності формуються лише в діяльності.

Проектно-технологічна діяльність дозволяє вчителю змодельовати різноманітні навчальні ситуації, інтегруватися в освітнє середовище НУШ закладу загальної середньої освіти, у якому відбувається розвиток наскрізних умінь, що притаманні ключовим компетентностям під час виконання проектів: не лише індивідуальних, а й спільних (колективних); соціальних, інтерактивних, таких, що виходять за межі майстерні, стосуються батьків і мешканців місцевої громади.

Важливого значення набувають проекти, завдяки яким реалізується міждисциплінарний, міжгалузевий підходи; інтегрується зміст освіти з різних освітніх галузей – STEM (STEAM)-проекти, використання дослідницького методу в навчанні з метою розвитку компетентностей, отримання метапредметних знань, сприяння розвитку навичок ХХІ століття – м'яких навичок «4 К»: комунікація, колаборація, критичне мислення та креативність.

STEM (STEAM)-проекти передбачають ознайомлення з основами дизайну мислення, технічної творчості, включають проектну, винахідницьку, дослідницьку, інноваційну, конструкторську, графічну, художню, творчу, практичну, інтерактивну та інші види діяльності. Такі проекти відрізняються від усталених тим, що їх завданням є конструювання, складання, побудова освітнього продукту, який має внутрішню (набуті знання, уміння, компетентності) і зовнішню цінність (власне виріб, модель), а навчальні предмети, з якими інтегрується проект, допомагають зробити це ефективно. Прикладом таких проектів може бути моделювання будинку майбутнього: дизайн, кількість поверхів, наявність тераси, допоміжних будівель; флораріум тощо.

Зауважимо, що у більшість модельних програм закладене підґрунтя для участі предмету «технології» у STEM-освіті, що наближає навчання до життя, надає можливість застосовувати знання на практиці, знаходити способи вирішення проблем, критично оцінювати одержані результати та формувати науковий світогляд здобувачів освіти.

Наголошуємо на необхідності поєднувати компоненти цифрової та інфомедійної грамотності на різних етапах проектної діяльності з метою подання інформації у вигляді переконливого візуального вмісту – інфографіки, інтелект карт та ін.; використання наявних освітніх платформ для організації очного, дистанційного (змішаного навчання) тощо.

Створення освітнього середовища вимагає від вчителя ретельного обмірковування не лише шляхів його належної організації, трьох основних чинників, що сприятимуть ефективному досягненню запланованих освітніх результатів: використання сучасних освітніх технологій, належної матеріально-технічної бази закладу загальної середньої освіти і наявності педагогічного інструментарію.

Цей процес передбачає вихід за межі шкільної майстерні, класу, інтеграцію навчання на культурологічній основі:

- узгодження потреб й інтересів учнів, закладу освіти, місцевої громади;
- дотримання родинного, шкільного, народного, державного календарів;
- відвідування місцевих музеїв, виставок тощо;
- проведення майстер-класів, ярмарок, виставок, зокрема й віртуальних;
- перенесення навчання технологій у міжгалузеві, загальношкільні, міжшкільні, громадські, міждержавні проекти;
- залучення до освітнього процесу батьків, народних майстрів, фахівців у галузі дизайну й технологій, місцевих бізнесменів тощо.

По-перше, у центрі змодельованого освітнього середовища має бути учень/учениця. Саме за його/її участі та з урахуванням інтересів і здібностей варто вибудовувати складові освітнього процесу, максимально гнучко підбирати педагогічний інструментарій з огляду на мету технологічної освітньої галузі – реалізація творчого потенціалу учня/учениці, формування критичного та технічного мислення.

У класах НУШ виключається гендерна сегрегація при вивченні технологій, усі напрями проєктно-технологічної діяльності є однаково доступними як для дівчат, так і для хлопців.

Компетентнісний потенціал у технологічній освітній галузі базується на інтеграції **інфомедійної грамотності** (у сукупності з **критичним мисленням**) в освітньому процесі як набуття навичок критичного сприйняття інформації й усвідомлення цінності високоякісної інформації.

По-друге, належна матеріально-технічна база закладу освіти. Цей чинник є актуальним, адже при плануванні роботи необхідно врахувати наявні ресурси: можливість працювати в бібліотеці школи, в комп'ютерному класі чи майстерні, відвідувати центр STEM (STEAM)-освіти.

По-третє, наявність педагогічного інструментарію, який дозволить змодельовати освітнє середовище НУШ у ЗЗСО. Підґрунтям для цього є новий Державний стандарт базової середньої освіти, а провідним засобом – обрана вчителем модельна навчальна програма предмета або інтегрованого курсу.

Наголошуємо на необхідності співпраці шкільної команди закладу освіти, оскільки найкращий учитель технологій не в змозі самотужки сплести «канву розвитку учня» – розвинути усі ключові компетентності та наскрізні вміння, закладені у Державний стандарт базової середньої освіти.

Оцінювання результатів навчання учнів 5-9 класів, які здобувають освіту відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти (Постанова КМУ від 30.09.2020 № 898) проводиться з урахуванням *«Рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання здобувачів освіти відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти» (Наказ МОН від 02.08.2024 № 1093).*

Об'єктами оцінювання є результати навчання учнів.

Результати навчання — це знання, уміння, навички, ставлення, цінності, набуті в процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, виміряти й оцінити та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми на кожному рівні (циклі) загальної середньої освіти.

Основні функції оцінювання:

- формувальна (забезпечує відстеження динаміки навчального поступу);
- констатувальна (забезпечує встановлення рівня досягнення результатів навчання);
- діагностувальна (надає інформацію про стан досягнення результатів навчання, наявність навчальних втрат, причини виникнення утруднень);
- коригувальна (надає змогу вчителю відповідним чином адаптувати освітній процес);
- орієнтувальна (надає змогу відстежити динаміку формування результатів навчання та спрогнозувати їх розвиток);
- мотиваційно-стимулювальна (активізує внутрішні й зовнішні мотиви до навчання);
- розвивальна (мотивує до рефлексії та самовдосконалення);
- прогностична (ставить цілі навчання на майбутнє);
- виховна (сприяє вихованню в учнів свідомої дисципліни, наполегливості в роботі, працьовитості, почуття відповідальності, обов'язку).

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів є формувальне оцінювання, підсумкове оцінювання та державна підсумкова атестація.

Загальні критерії оцінювання (*додаток 1 до Рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання здобувачів освіти відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти*) визначають загальні підходи до встановлення результатів навчання учнів і слугують основою критеріїв оцінювання за освітніми галузями (*додаток 2 до Рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання здобувачів освіти відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти*).

Критерії оцінювання реалізуються за чотирма рівнями (початковий, середній, достатній, високий). Кожний наступний рівень охоплює вимоги до попереднього, а також додає нові.

Критерії оцінювання дають змогу здійснювати оцінювання результатів навчання у 12-бальній шкалі оцінювання.

Опис кожного бала шкали оцінювання подано в додатках з урахуванням структури компетентності (знання, уміння, цінності, ставлення) і наскрізних у всіх ключових компетентностях умінь (читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно й письмово, критично й системно мислити, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, ухвалювати рішення, розв'язувати проблеми, творчість, ініціативність, здатність співпрацювати з іншими людьми).

За вибором закладу освіти оцінювання може здійснюватися за власного шкалою оцінювання результатів навчання учнів. У разі запровадження закладом освіти власної шкали оцінювання результатів навчання учнів ним мають бути визначені правила переведення до 12-бальної шкали оцінювання.

3. Вивчення трудового навчання у 9 класі

Конструювання змісту технологічної діяльності учнів на уроках трудового навчання здійснюється на основі об'єктів проєктної діяльності, а не технологій.

Це дає змогу одночасно проєктувати та виготовляти один і той самий виріб за допомогою різних основних та додаткових технологій, що є доцільним у класах, які не поділяються на групи.

Відповідно до навчальної програми з трудового навчання орієнтовний перелік об'єктів проєктнотехнологічної діяльності учнів – це навчальні та творчі проєкти, які можна виконувати за допомогою будь-якої технології з представлених у змісті програми, з відповідним добром конструкційних матеріалів, плануванням робіт, необхідних для створення виробу від творчого задуму до його практичної реалізації.

Результатом проєктнотехнологічної діяльності учнів має бути проєкт (спроектований і виготовлений виріб чи послуга). Так, у **5-6 класах** учні опановують **4-8 проєктів**, у **7-8 класах** – від 4 до 6 проєктів, у **9му класі** – 2

проекти (плюс 2 проекти з технології побутової діяльності та самообслуговування в 68 класах та 1 проєкт у 9 класі). Поступове зменшення кількості проєктів зумовлене кількістю годин, відведених на вивчення предмета в різних класах, і потребою в ускладненні виробів та технологій.

Враховуючи вікові особливості, на відміну від учнів 5-6 класів, яким пропонуються виконувати прості проекти (за конструкцією, поєднанням технологій виготовлення, тощо), що дає їм змогу за короткий період часу побачити результати власної діяльності, для учнів 7-8 класів проекти можуть бути складнішими. Необхідно зазначити, що об'єкти проєктнотехнологічної діяльності учнів повинні ускладнюватися як продовж навчального року, так і всього процесу вивчення предмета.

У 9 класі проєкт виконується з урахуванням уже засвоєних технологій і відповідних компетентностей, набутих учнями у попередніх класах.

У процесі проєктування учні 9 класу мають виконати необхідні кресленики або інші зображення деталей (ескізи, схеми, викрійки, технічні рисунки тощо), які необхідні для виготовлення виробу, що проєктується. За потреби в готові кресленики або інші зображення учні вносять необхідні зміни.

З цією метою вчитель/вчителька має актуалізувати раніше засвоєні знання та вміння з основ графічної грамоти та передбачити необхідну кількість годин на опанування відповідного матеріалу.

Кількість годин на опанування проєкту педагог визначає самостійно залежно від складності виробу та технологій обробки, що застосовуються під час його виготовлення.

Важливим критерієм вибору проєкту є його значущість для учня (можливість використання виробу в побуті, для власного хобі або реалізації виробів на шкільних ярмарках, аукціонах тощо). Неприпустимим є проєктування та виготовлення виробу тільки для опанування технології.

Для забезпечення рівних можливостей учнів для вибору об'єкта проєктнотехнологічної діяльності у класах, що не поділяються на групи, варто планувати не менш як дві основні технології, наприклад, в'язання гачком і випилювання з фанери, за винятком об'єктів, виготовлення яких передбачає застосування однієї технології: писанка, гарячі напої тощо.

Важливою складовою виконання учнівських проєктів є їх публічний захист, на якому учні доносять інформацію про свою роботу (формування ідеї, процес виготовлення, апробація, удосконалення, важливість роботи, подальше застосування тощо) доступними для них засобами (презентація, графічні зображення, мапи думок, усне пояснення тощо). Під час захисту проєктів інші учні та вчитель ставлять запитання для аргументації прийняття тих чи інших

рішень під час виконання роботи. Недопустимим є проєктування та виготовлення виробу тільки для опанування технології.

При плануванні освітнього процесу учитель/вчителька самостійно формує теми, які учням необхідно засвоїти, зважаючи на обрані для виготовлення об'єкти проєктування, визначає і планує необхідну кількість навчальних годин, необхідних учням для вивчення відповідних процесів з обробки матеріалу тощо. Така академічна автономія учителя обмежується лише реалізацією очікуваних результатів навчальнопізнавальної діяльності учнів, які визначають логіку його підготовки до навчального року, семестру, розділу чи окремого уроку.

4. Щодо особливостей організації освітнього процесу в умовах реалізації концепції «Нова українська школа»

Педагогічні працівники пілотних шкіл НУШ Полтавської області, які задіяні у забезпеченні здійснення освітнього процесу у 9 класі з предмета «Технології», у практичній діяльності керуються Методичними рекомендаціями для ЗЗСО, які є учасниками інноваційного освітнього проєкту всеукраїнського рівня за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти» щодо особливостей організації освітнього процесу на II циклі базової середньої освіти – базове предметне навчання, 7-9 рік навчання (лист МОН України від 11.08.2023 р. 1/11938-23 «Щодо методичних рекомендацій»).

5. Вивчення предмета «Технології. 10 – 11 класи (рівень стандарту)»

У 10-11 класах Типовими освітніми програмами навчальний предмет «Технології» віднесено до вибірково-обов'язкових. Якщо школа обрала технології, то на освоєння предмета заплановано 105 годин. Можливі також варіанти, за якими ці 105 годин освоюються в 10 і 11 класах (70+35 чи 35+70 відповідно).

Навчальна програма «Технології» (рівень стандарту) має модульну структуру і складається з десяти обов'язково-вибіркових навчальних модулів, із яких учні спільно з учителем обирають лише три, для вивчення упродовж навчального року (двох): *«Дизайн предметів інтер'єру»*, *«Техніки декоративно-ужиткового мистецтва»*, *«Дизайн сучасного одягу»*, *«Краса та здоров'я»*, *«Кулінарія»*, *«Ландшафтний дизайн»*, *«Основи підприємницької діяльності»*, *«Основи автоматики і робототехніки»*, *«Комп'ютерне проєктування»*, *«Креслення»*.

Навчальний модуль за своїм змістовим наповненням є логічно завершеним навчальним (творчим) проєктом, який учні виконують колективно або за іншою формою, визначеною учителем. Кількість годин на вивчення кожного з трьох

обраних модулів учитель визначає самостійно з урахуванням особливостей проєктної діяльності учнів, матеріальних можливостей школи тощо.

6. Вивчення предмета «Технології. 10-11 класи (профільний рівень)»

Типовими освітніми програмами передбачається по 6 годин на вивчення предмета у 10 та 11 класах. Навчання здійснюється за однією з профільних програм, що розміщені на офіційному сайті Міністерства, чи за програмами професійного навчання, затвердженими наказом МОН від 23.09.2010 № 904 з використанням, за потреби, часу навчальної практики у 10 класі.

Здійснення професійно-технічного навчання в закладах загальної середньої освіти та міжшкільних навчально-виробничих комбінатах (міжшкільних ресурсних центрах) можливе і за іншими професіями, за умови дотримання вимог Державних стандартів професійно-технічної освіти.

У ситуації, коли кількість годин на опанування професії менша від передбаченої навчальними планами, рекомендуємо запроваджувати профільні курси та курси за вибором профорієнтаційного спрямування, які мають відповідний гриф Міністерства.

Змістове наповнення технологічного профілю також може складатися з декількох курсів за вибором «Професійні проби». Такі курси освоюються учнями послідовно, а їх програми повинні мати відповідний гриф МОН України.

Курси за вибором «Професійні проби» можуть освоюватися за рахунок варіативної складової навчальних планів учнями, які навчаються за будь-яким профілем.

7. Вивчення предмета «Креслення»

Важливою складовою технологічної підготовки школярів є знання ними основ графічної грамоти. Вивчення курсу креслення можливе в 11 класі технологічного профілю 2 години на тиждень за навчальною програмою «Креслення. 11 клас» для закладів загальної середньої освіти (лист ІМЗО від 25.09.2018 № 22.1/12-Г-906).

У 8-11 класах креслення може вивчатися як курс за вибором за навчальною програмою «Креслення» для закладів загальної середньої освіти (лист ІМЗО від 08.11.2019 р. № 22.1/12-Г-10550), а за наявної технічної можливості – за програмою курсу за вибором «Професійні проби» для учнів 8-11 класів «Технічне креслення на базі комп'ютерних програм» (лист ІМЗО від 09.06.2020 № 22.1/12-Г-346).

Креслення вивчається в 7-8 класах спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням предметів технічного (інженерного) циклу. Вивчення предмета

здійснюється за навчальною програмою «Креслення. 7-8 класи» (лист ІМЗО від 25.09.2018 № 22.1/12-Г-904).

8. Календарно-тематичне та поурочне планування

Формат, обсяг, структура, зміст та оформлення календарно-тематичних планів та поурочних планів-конспектів визначається вчителем/вчителькою самостійно та здійснюється у довільній формі з використанням друкованих чи електронних носіїв інформації. Згідно з Ст. 54 Закону України «Про освіту» від 05.09.2017, педагоги мають право на «академічну свободу, включаючи свободу викладання, свободу від втручання в педагогічну, науково-педагогічну та наукову діяльність, вільний вибір форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі». Це означає, що вчитель може сам вирішувати, як саме йому вчити дітей. Встановлення стандартів таких документів (у межах закладу загальної середньої освіти міста, району чи ОТГ) є неприпустимим. Академічна свобода учителя обмежена лише запланованими очікуваними результатами навчально-пізнавальної діяльності учнів, які визначають логіку його підготовки до навчального року, семестру, розділу чи окремого уроку.

Під час розроблення календарнотематичного та системи поурочного планування вчителю/вчительці необхідно самостійно вибудовувати послідовність формування очікуваних результатів навчання, враховуючи при цьому послідовність розгортання змісту в обраному ними підручнику. Учитель може самостійно переносити теми уроків, відповідно до засвоєння учнями навчального матеріалу, визначати кількість годин на вивчення окремих тем.

Провідним завданням учителя є **реалізація очікуваних результатів** навчально-пізнавальної діяльності учнів, які виписані таким чином, щоб вони були спільними для учнів, які навчаються в класах із поділом на групи і такого поділу. При цьому, шлях досягнення результатів визначає учитель відповідно до матеріально-технічних умов шкільної майстерні, інтересів і здібностей учнів, рівня фахової підготовки учителя/вчительки.

Очікувані результати мають бути досягнуті на кінець навчального року.

Вчитель може планувати їх досягнення як при опрацюванні одного проєкту, так і поетапне їх досягнення при виконанні окремих проєктів. Орієнтовний перелік об'єктів проєктно-технологічної діяльності учнів – це навчальні та творчі проєкти учнів, які можна виконувати за допомогою будь-якої технології з представлених у змісті програми, із відповідним добром конструкційних матеріалів, плануванням робіт, необхідних для створення виробу від творчого задуму до його практичної реалізації.

9. Поділ класів на групи

Вивчення предмета «Технології/Трудове навчання» рекомендовано здійснювати в навчальних майстернях. Поділ класів на групи здійснюється відповідно до нормативів, затверджених наказом МОН від 03.06.2025 № 808 «Про затвердження Змін до деяких наказів Міністерства освіти і науки України». Цим наказом затверджено «Порядок поділу класів на групи під час вивчення окремих навчальних предметів (інтегрованих курсів) у державних, комунальних закладах загальної середньої освіти». З 1 липня 2025 року поділ на групи **на уроках технологій (трудового навчання)** дозволяється або є обов'язковим: за наявності в класі **понад 27 учнів (у селі – понад 25). На уроках робототехніки, STEM - дві групи по 8 учнів.**

У третьому розділі санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 № 2205 зазначено, що «приміщення навчальних майстерень повинні бути розраховані на **13–15 робочих місць**». Відповідно до цих норм, рекомендується здійснювати поділ класу на групи на основі інтересів і можливостей учнів.

Якщо кількість учнів у класі не дає змоги здійснити поділ на групи, можна скористатись іншими варіантами формування груп: з паралельних чи наступних класів; поділ на групи за рахунок варіативної складової навчального плану. Також згідно з рішеннями місцевих органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування класи можуть ділитися на групи і при наповнюваності, меншій від нормативної, за рахунок зекономлених бюджетних асигнувань та залучення додаткових коштів.

Під час роботи в навчальній майстерні на кожному уроці потрібно звертати увагу на дотримання учнями правил безпечної роботи, виробничої санітарії й особистої гігієни, навчати їх тільки безпечних прийомів роботи, ознайомлювати із заходами попередження травматизму.

10. Безпека життєдіяльності учнів та педагогічних працівників

Під час роботи в навчальній майстерні на кожному уроці потрібно звертати увагу на дотримання учнями правил безпечної роботи, виробничої санітарії й особистої гігієни, навчати їх тільки безпечних прийомів роботи, ознайомлювати із заходами попередження травматизму. Відповідно до «Положення до про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти» (наказ МОН від 26.12.2017 № 1669) навчання та перевірка знань з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності учнів та працівників ЗЗСО проводяться відповідно до [Типового](#)

[положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці](#), затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 № 15, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15.02.2005 за № 231/10511 (із змінами), та [Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці в закладах, установах, організаціях, підприємствах, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України](#), затвердженого наказом МОН України від 18.04.2006 № 304, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 07.07.2006 за № 806/12680 (у редакції наказу МОН України від 22.11.2017 № 1514).

Інструктажі з питань охорони праці із здобувачами освіти та працівниками закладів освіти проводяться відповідно до [Типового положення](#). Інструктажі з питань безпеки життєдіяльності, які містять питання охорони здоров'я, пожежної, радіаційної безпеки, цивільного захисту, безпеки дорожнього руху, реагування на надзвичайні ситуації, безпеки побуту тощо, проводяться відповідно до [Положення про навчання](#).

Рекомендуємо вчителям технологій/трудоного навчання мати розроблені інструкції з охорони праці під час виконання усіх робіт та завдань, що потенційно можуть бути небезпечними для учнів/учниць.

Нагадуємо, що відповідно до розділу IV. Обов'язки посадових осіб та організація роботи з охорони праці і безпеки життєдіяльності в закладах освіти «Положення до про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти»:

**Завідувач кабінету, лабораторії,
майстерні, навчально-виробничої майстерні, старший майстер, майстер
виробничого навчання**

1) є відповідальним за безпечний стан робочих місць, обладнання, приладів, інструментів, інвентарю тощо;

2) не допускає до проведення навчальних занять або робіт здобувачів освіти та працівників закладу освіти без передбаченого спецодягу, спецвзуття та інших засобів індивідуального захисту;

3) вимагає у встановленому порядку забезпечення спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту здобувачів освіти та працівників закладу освіти згідно з [Положенням про порядок забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям](#);

4) відповідно до цього Положення розробляє і переглядає (один раз на 5 років) інструкції з безпеки під час проведення навчання в кабінетах, лабораторіях, навчально-виробничих майстернях, навчальних господарствах, спортивних залах тощо;

5) дозволяє використання обладнання, встановленого в лабораторіях, кабінетах, навчальних господарствах, цехах, на дільницях, полігонах, що передбачено типовими переліками, затвердженими Міністерством освіти і науки України;

6) контролює дотримання безпечних і нешкідливих умов проведення виробничої практики здобувачів освіти на підприємствах, в установах і організаціях, не дозволяє виконання робіт, не передбачених умовами договору;

7) проводить інструктажі з охорони праці під час навчально-виробничого процесу;

8) проводить інструктажі з безпеки життєдіяльності або контролює їх проведення викладачем, учителем;

9) бере участь у розробленні окремого розділу з охорони праці, безпеки життєдіяльності колективного договору (угоди);

10) при настанні під час освітнього процесу нещасного випадку вживає заходів, передбачених [Положенням про порядок розслідування нещасних випадків](#).

**Викладач, учитель, класовод, куратор групи, класний керівник,
вихователь:**

1) є відповідальним за збереження життя і здоров'я здобувачів освіти під час освітнього процесу;

2) забезпечує проведення освітнього процесу, що регламентується законодавчими та нормативно-правовими актами з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності;

3) організовує вивчення здобувачами освіти правил і норм з охорони праці, безпеки життєдіяльності;

4) проводить інструктажі із здобувачами освіти:

з охорони праці – під час проведення трудового навчання і виробничої практики відповідно до [Типового положення](#);

з безпеки життєдіяльності – під час проведення навчальних занять, позакласних, позашкільних заходів:

вступний на початку навчального року – з реєстрацією вступного інструктажу з безпеки життєдіяльності здобувачів освіти в журналі обліку навчальних занять на сторінці класного керівника, куратора групи;

первинний, позаплановий, цільовий інструктажі – з реєстрацією в журналі реєстрації первинного, позапланового, цільового інструктажів здобувачів освіти з безпеки життєдіяльності;

первинний інструктаж перед початком заняття (нової теми, лабораторної, практичної роботи тощо) – з реєстрацією в журналах обліку навчальних занять і

виробничого навчання на сторінці предмета в рядку про зміст уроку, лекції, практичної роботи тощо;

5) здійснює контроль за виконанням здобувачами освіти правил (інструкцій) з безпеки;

6) проводить профілактичну роботу щодо запобігання травматизму серед здобувачів освіти під час освітнього процесу;

7) проводить профілактичну роботу серед здобувачів освіти щодо вимог особистої безпеки у побуті (дії у надзвичайних ситуаціях, дорожній рух, участь у масових заходах, перебування в громадських місцях, на об'єктах мережі торгівлі тощо);

8) при настанні під час освітнього процесу нещасного випадку вживає заходів, передбачених [Положенням про порядок розслідування нещасних випадків](#).

11. Запобігання освітнім втратам/розривам/прогалинам

Під час підготовки та здійснення освітнього процесу на уроках технологій (трудового навчання) та креслення керівникам та педагогічним працівникам ЗЗСО необхідно вжити усіх можливих заходів щодо попередження потенційних освітніх втрат/розривів/прогалин. Прикладами таких заходів можуть бути: організація очної форми навчання, зміни у розкладі, адаптація календарно-тематичного планування, застосування різноманітних форм та режимів навчання, вироблення закладом освіти стратегії компенсації можливих втрат.

12. Навчально-методичні видання, рекомендована література та джерела

В освітньому процесі ЗЗСО можуть використовувати лише навчальну літературу, що має гриф МОН України або висновок «Схвалена для використання в закладах загальної середньої освіти» відповідною комісією Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України.

Інформацію щодо актуальної навчальної літератури розміщена на сайті Інституту модернізації змісту освіти за посиланнями:

- модельні навчальні програми
(<https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/>);

- переліки навчальної літератури та навчальних програм, рекомендованих МОН України для використання в освітньому процесі закладів освіти
(<https://imzo.gov.ua/pidruchniki/pereliki/>);

- електронні версії підручників
(<https://imzo.gov.ua/pidruchniki/elektronni-versiyi-pidruchnikiv/>);

- накази МОН України (<https://imzo.gov.ua/dokumenti/nakazi-mon-ukrayini/>);

- листи МОН України (<https://imzo.gov.ua/dokumenti/listi-mon-ukrayini/>);
- накази ІМЗО (<https://imzo.gov.ua/dokumenti/nakazi-imzo/>);
- листи ІМЗО (<https://imzo.gov.ua/dokumenti/listi-imzo/>)

Зверніть увагу, що у деяких навчальних програмах, можливі зміни та доповнення, які не відображено в підручниках та посібниках попередніх років. Тому рекомендуємо використовувати електронні версії таких підручників та посібників.

Переліки періодично змінюються та доступні для ознайомлення за посиланням (<https://imzo.gov.ua/kataloh-nadannia-hryfiv/>) - режим онлайн.

*Олександр ТИМЧУК, методист відділу
розвитку природничо-математичних дисциплін
Полтавської академії неперервної освіти
ім.М.В.Остроградського*